

0:22

Geç Orta Çağ şehrinde zanaatkârlara her yerde rastlamak mümkün. Toplam halkın yüzde 50 ila 70'ini onlar oluşturuyor. Zanaatkârlık, şehir ekonomisinin motoru işlevini görüyor. Bu sayede hem insanlara iş hem de halka hayatî öneme sahip ürünler sunuluyor.

Başlık: Ticaret, Zanaat, Pazarlar (Titel: Handel, Handwerk, Marktgeschehen)

0:48

Pazar, zanaatkârların ürünleri için bir aktarma merkezi konumunda. Bu malların hammadeleri, örneğin keten ya da kendir liflerinden elde edilir. Kurutulan bitkiler değirmen taşı ya da elle ufalanır. Doğal lifler daha sonra iğ yardımıyla iplik haline dönüştürülür.

1:09

Zanaatkârların çoğu, ürünlerini evlerinde üretiyor. Tıpkı bu kunduracı gibi. Yaşamak ve çalışmak birbirinden ayrılmıyor. İnsanlar günde 12 ila 16 saat arasında yoğun şekilde çalışıyor. Ancak bunu gönüllü olarak yapıyorlar. Çünkü şehir zanaatkârları artık birer "serf" değil, yani efendileri için çalışmıyorlar. Genelde tüm aile bireyleri de işlere yardım ediyor.

1:34

Buna çocuklar da dahil. Pek çok erkek çocuğu, okula gitmek yerine yedi yaşında çıraklık yapmaya başlıyor; burada araba tekeri ustasının yanında olduğu gibi.

1:49

Zanaatkârların çoğu belli alanda uzmanlaşmış durumda. Hammaddenin işlenmesinden malın üretilmesine kadar tüm aşamalar tek bir elden geçiyor. Malın kalitesi belirleyici oluyor; endüstriyel seri imalât ve üretim bandında çalışmak henüz sözkonusu dahi değil.

2:12

Zanaatkârlar, "lonca" adı verilen meslek birliklerinde örgütlenmişlerdir. Örgütün tepesinde bir lonca başkanı vardır. Loncaya üye olmak tüm zanaatkârlar için bir zorunluluktur.

Çalışma saatleri, maaşlar ve fiyatlar lonca talimatnâmesiyle belirlenir.

2:33

Lonca başkanları, ürünlerin kalitesini düzenli olarak kontrol ederler. Örneğin, burada şarap üreticilerinde olduğu gibi.

2:45

Lonca başkanları, üretim aşamasında da hazır bulunur ve örneğin bağ bozumu sırasında bağcılarını kontrol ederler. Lonca kuralları, lonca üyeleri arasındaki rekabeti engeller ve tüm üreticilerin işini ve gelir adaletini güvence altına alır.

3:03

Üzümler, çıplak ayaklarla çiğnenir ve cenderede sıkılır.

3:12

Şaraplar, fıçılara doldurulup şarap pazarında satışa sunulur. Fıçılar, büyük bir vinçle müşterilerin arabalarına yüklenir.

3:27

Pazar, Geç Orta Çağ şehrinin odak noktasıdır. Burada yiyecek, giyecek, kap kacak ve yaşam için gerekli diğer tüm mallar değiş tokuş edilir ya da satılır. Çevredeki çiftçiler de ürünlerini burada satışa sunar. Uzak diyarlardan getirilen malları bulmak da mümkündür. Pazar saatleri kesin kurallarla belirlenmiştir. Pazar esnasında "pazar huzurunun" temin edilmesi esastır.

3:56

Orta Çağ'da yalnızca tek bir genel pazar bulunmaz. Örneğin sadece balık, sadece baharat ya da sadece hayvanların satıldığı özel pazarlar da yaygındır.

4:10

Şehir meclisi, pazarcılara bir terazinin yanısıra borçların, şehrin borç defterlerine kaydedilmesi gibi çeşitli imkânlar sunar. Şehir meclisi temel gıda maddelerinin fiyatlarını da tesbit eder. "Âdil fiyat" olarak adlandırılan bu düzenleme sayesinde, en yoksul halk tabakasının dahi ihtiyaçlarını gidermesi sağlanır.

4:33

Freiburg Katedrali'nin ana kapasında pazar hukuku taşlara işlenmiştir. Tüccarların uymaları gereken ölçü birimleri de burada bildirilmiştir, örneğin bir badya kömürün miktarı gibi. Ayrıca sinir otu yaprağı ya da bir somun ekmeğin, kurallara uygun büyüklükte olup olmadığı da bu yazılardan tesbit edilebiliyordu.

4:55

Ölçülere uyulup uyulmadığını pazar zabıtası kontrol ediyordu. Pazardaki tüm alışverişin organizasyonunu yapıyor ve tezgâh ücretini tahsil ediyordu.

5:12

Pazar zabıtası günümüzde de mevcut. Bir belediye görevlisi olarak, tezgâhların kurulmasını ve kaldırılmasını denetliyor, malların kalitesini kontrol ediyor ve alışverişlerin hijyenik koşullar altında yapılıp yapılmadığına bakıyor. Tezgâh ücretini de tıpkı Orta Çağ'daki gibi her satıcıdan bizzat tahsil ediyor.

5:58

Orta Çağ'da da mal satın alınırken para ödeniyor. Ancak arada önemli bir fark var: Tek bir ulusal para birimi mevcut değil. Pek çok şehrin, kendi paralarını basma hakkı var.

6:12

Tedavüldeki madenî paraların üretiminde gümüş kullanılıyor. Para atölyelerinde gümüş işleniyor. Daha sonra baskı sopasına yerleştirilip üzerlerine damga basılıyor.

6:34

Para atölyelerinde kullanılan gümüş, civar bölgelerdeki maden ocaklarından elde ediliyor. Örneğin "Schwarzwald" – yani "Kara Orman" bölgesinde büyük gümüş yatakları vardı. Freiburg kenti de zenginliğini uzun süre gümüş madenciliğine borçluysa. Günümüzde ise buralarda artık gümüş kalmadı ve maden ocakları da boş durumda.

7:09

Orta Çağ'da çok çeşitli para birimleri tedavülde olduğundan, her bir madenî paranın değerinin tesbit edilmesi gerekiyor. Bunu yapmanın en basit yolu paraları tartmak. Orta Çağ'daki tüccarlar bunun için madenî para terazileri kullanıyordu.

7:26

Bir abaküs üzerinde ve hesap parası yardımıyla şimdi kâr ve zararlarını hesaplayabilirler. Tüccarlar, yabancı para birimlerini bozdurmak üzere döviz bürosundaki para bocuzulara gidiyor. Burada madenî paralar, tedavüldeki yerel paralarla değiştiriliyor.

7:48

Tüccarlar, ürünlerini kendi evlerinde, bodrum ya da çatı katında depoluyor. Burada özellikle kuru kalması gereken mallar muhafaza ediliyor. Çatıya monte edilen bir vinçle mallar yukarı çekiliyor.

8:08

Diğer katlarda ise tüccarın dairesi ve "yazıhâne" diye de adlandırılan bürosu bulunuyor.

8:18

Tüccar, yazıhânedesinde muhasebe kayıtlarıyla ilgileniyor ve diğer pazarlarla ticaret merkezlerinden gelen bilgileri topluyor.

8:30

Tüccarların amacı kâr etmek. Bunun için giren ve çıkan mallarla ilgili ayrıntılı muhasebe kaydı tutulması gerekiyor.

8:45

Geç Orta Çağ'da pek çok tüccar, dükkanlar açtı. Burada mallarını sergileyip müşteri çekmeye çalışıyorlar. Büyük ticaret şehirlerindeki pazar yerlerinde de "sıra dükkanlar" mevcut. Bu tür pazarlar sadece açık havada kurulmuyor. Yeraltındaki çarşılarda da kürkler, kumaşlar ve takılar satılıyor.

9:10

Ancak uzak diyarlarla ticaret yapan başarılı tüccarlar, memleketlerinde fazla zaman geçirmezler. Genelde ticaret yolculukları yapar, hatta yurtdışına da giderler. Bu yolculuklar oldukça zahmetli ve çoğu kez de tehlikelerle doludur.

9:26

Tüccarlar yolculukları sırasında eşkiya ve huydutların kurbanı olabilir.

9:39

Mallar, daha çabuk ve güvenli olarak hedefe ulaştırmak amacıyla nehirdeki en yakın limana götürülür. Ancak nehirlerdeki gemi taşımacılığı da çok sayıda musibet ve tehlike içerir.

9:52

Burada bir gemi batmış ve taşıdığı yük kaybolmuş. Bazen düşman bir şehirden gelen tüccarların, şehir yöneticileri tarafından esir alındığı ve mallarına el konulduğu da olur.

10:07

Tüccar, gitmek istediği yere ulaşınca malları için ithalat gümrüğü ödemek zorunda. Gümrük işlemleri ya doğrudan şehir girişinde ya da belediye çarşısında yapılır. Çarşıda mallar geçici bir süre depolanır ve aynı zamanda satılır.

10:30

1500 yıllarında uzak diyarlara mükemmel şekilde organize edilmiş ticaret sayesinde güney Almanyalı bir tüccar hânedanlığı, Avrupa'nın en zenginleri arasına katılır: (10:39)Augusburglu Fugger Ailesi. Öyle ki Hindistan'ın doğusunda baharat ticareti amacıyla bir şube bile açmışlardır.

10:48

“Zengin” lakabıyla da anılan Jakob Fugger, ünlü ressam Albrecht Dürer’e bir portresini yaptırmıştır.

11:02

Ticareti yapılan geleneksel ürünlere Orta Çağ’ın sonlarında yepyeni ürünler ekleniyor: Örneğin kağıt. “Kağıt değirmeni” denilen tesislerde sicim paçavraları gibi örselenmiş kumaş liflerinden üretiliyor.

11:23

Kağıt üreticisi, lif karışımını ince bir elekten geçirerek kağıt tabakalarını elle üretiyor. Ardından bunlar preslenip kurutuluyor.

11:37

Bu tekniğin icâdına kadar yazılar “parşömen” olarak adlandırılan hayvan derilerine yazılıyordu. Bununla kıyaslandığında kağıdın icâdı bir devrim niteliğindedir: Çok daha ucuzdu ve fazla miktarda üretilmesi mümkündü. 1431’de Basel’de başlayan Orta Çağ’ın son kilise konsilinde alınan kararları kamuoyuna duyurmak ve çoğaltmak için büyük miktarda kağıda ihtiyaç duyuldu. Bu nedenle Basel’de çok sayıda kağıt değirmeni kuruldu.

12:14

Kısa bir süre sonra matbaanın da icâd edilmesiyle, belge ve kitapların sınırsız miktarda çoğaltılması da mümkün oldu.

12:29

Matbaa, toplumsal yaşamda bir devrime neden oldu. Zira belediye yönetimi, talimatnâme ve genelgeleri çok sayıda çoğaltıp yayınlama imkanına kavuştu. Böylece bürokrasi doğmuş oldu. (Pause)

12:46

Sadece dünyevî belgeler değil, aynı zamanda manastır ve piskoposluklardaki kilise yöneticileri de değerli belgelerin basımını sipariş ediyordu. 600 nüshası bulunan bu “âyin kitabının” fiyatı bir atınkiyle eşdeğeri.

13:03

Baselli matbaacı Johannes Froben, ünlü düşünür Rotterdamlı Erasmus ile arkadaşı. Onun bütün eserlerini Froben bastı. Örneğin en çok okunan eseri “Deliliğe Övgü” ya da Yeni Ahit’in Erasmus versiyonu. Zanaatkâr Froben kendi yayın evini kurdu ve başarılı bir işadamı oldu.

13:28

Böylece Orta Çağ’ın sonunda şehir tüccarları sadece ekonomik bir anlam ifade etmekle kalmıyorlar. Aynı zamanda Hümanizm ve Reformasyon gibi yeni düşünce akımlarının hazırlanmasına da katkıda bulunuyorlar.